

SDP Joensuun valtuustoryhmän aloite:**Joensuusta ikä- ja muistiystävällinen kaupunki**

Väestön ikääntyminen asettaa myös kunnat ja kaupungit erilaiseen asemaan. Meidän tuleekin yhä vahvemmin pohtia kuinka voimme huomioida ikääntyneet ja heidän hyvinvointinsa kaupungin toiminnassa ja yhteisissä päätöksissä entistä paremmin eli meidän tulee edetä kohti ikäystävällistä Joensuuta. Samoin ikääntyneiden osuuden kasvaessa meidän tulee kiinnittää myös vahvemmin huomiota kaupungin muistiystävällisyyteen ja muistisairaiden entistä parempaan huomioimiseen.

Ikäystävällinen kaupunki huomioi väestön ikääntymisen päätöksenteossaan ja sitä ohjaavissa asiakirjoissa. Asukaslähtöinen demokratia edellyttää ikäihmisten kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia. Kun panostamme yhdenvertaisesti asukkaidensa hyvinvointiin, myös iäkkäät pääsevät mukaan yhteisön elämään. Tunne osallisuudesta vahvistaa hyvinvointia ja ehkäisee yksinäisyyttä.

Vanhusneuvostoilla tulee olla todellista vaikutusvaltaa ja heitä tulee kattavasti kuulla jo asioiden valmisteluvaiheessa. Digitalisointi ei saa johtaa ikäihmisten mielipiteiden sivuuttamiseen. Kansalaistoiminnan tuki ja hyvät toimitilat tukevat ikääntyneiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistyötä.

Elinympäristön kehittämisessä, kuten kaavoituksessa ja rakentamisessa, on myös otettava huomioon ikäihmiset. Asumisen, liikenteen ja elinympäristön pitää olla esteetöntä, turvallista ja viihtyisää. Henkistä hyvinvointia edistävät yhteisölliset asumisratkaisut, monipuoliset ja saavutettavat lähi- ja kulttuuripalvelut sekä tasa-arvoinen oikeus lähiluontoon ja virkistytymiseen.

Myös kaupungin palveluita on kehitettävä ikäihmisten tarpeet huomioon ottaen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden lisäksi liikunta-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden on oltava ikäystävällisiä. Palveluiden kehittämisessä on myös otettava huomioon ikääntyneen väestön toiveet ja tarpeet.

Samalla meidän tulee kehittää Joensuuta myös kohti muistiystävällistä kaupunkia. Muistiystävällisessä kaupungissa osataan ottaa huomioon että muistiystävälliset päätökset edistävät ikääntyneiden terveyttä, hyvinvointia ja elämänlaatua sekä hillitsevät muistisairauksiin liittyviä kustannusten kasvua.

Muistiystävällisessä kaupungissa edistetään aivoterveyttä esimerkiksi liikunnan ja terveellisen ravinnon keinoin, vahvistetaan järjestöjen toimintaedellytyksiä niin arjen tuessa kuin osana muistisairaana sujuvaa palvelupolkua, panostetaan laadukkaaseen ja yksilölliseen hoivaan sekä kuntoutukseen sekä tuetaan omaishoitajien jaksamista.

Muistiystävällisessä kaupungissa ymmärretään, että peruspalveluissa tarvitaan yhä enemmän tietoa muistisairauksista, jotta sairauden varhainen tunnistaminen ja diagnosointi toteutuvat. Toisaalta tietoa tarvitaan myös muistisairaana henkilön kohtaamisesta.

Esitys,

Edellä olevan perusteella SDP Joensuun valtuustoryhmä esittää Joensuun kaupungin ikä- ja muistiystävällisen politiikan vahvistamista ja näiden ryhmien entistä parempaa huomioimista ja mukaan ottamista kaupungin päätöksissä sekä Joensuun liittymistä Maailman terveysjärjestö WHO:n ylläpitämään ikäystävällisten kuntien verkostoon.

Joensuussa 28.3.2022

SDP Joensuun valtuustoryhmä

Eila Heinonen
EILA HEINONEN
pj.

Joensuun vanhusneuvosto

Lausunto SDP:n Joensuun valtuustoryhmän aloitteeseen Joensuusta ikä- ja muistiystävällinen kaupunki

Vanhusneuvosto tervehtii tyydytyksellä kaupunginhallituksen päätöstä palauttaa aloite uuteen valmisteluun lausuntoamme varten.

Kaupunginhallitukselle valmistellussa lausuntoluonnoksessa on lueteltu hyviä periaatteita, joiden toteutuminen käytännössä vie jo varsin pitkälle ikääntyvien elinolosuhteiden parantamisessa kaikkia tyydyttävälle tasolle. Toistaiseksi periaatteet ovat jääneet melkoiselta osin periaatteiksi. Kuitenkin yritystä on voitu havaita. Monien mielestä kaupungin paras päätös on ollut ns. Ruplan kiinteistön varaaminen kaikkien eläkeläisjärjestöjen yhteiseen käyttöön vieläpä vuokravapaasti päiväaikaan. Toivottavasti mikään hanke ei enää poista sitä ikääntyvien käytöstä.

Positiivista on se, että eläkeläiset ja muut ikääntyneet saavat alennuksia pääsy- ja käyttömaksuista kulttuuri- ja liikuntapalveluissa. Siten oikealla tavalla kannustetaan ikääntyviä harrastamaan monipuolisesti erilaista sosiaalista toimintaa oman ”pesänsä” ulkopuolella. Henkisen, fyysisen ja sosiaalisen viriketoiminnan avulla parannetaan terveyttä, ehkäistään sairauksia ja aina vaanivaa yksinäisyyttä. Siihen toimintaan tarvitaan edelleen lisää eri muotoisia kannusteita ja voimavaroja.

Talven aikana medioissa on kerrottu näkyvästi, että liikkumattomuus aiheuttaa yhteiskunnalle 3MRD kustannukset vuosittain. Kaupunginhallitukselle valmistellussa vastausluonnoksessa todetaan, että vain 13 % joensuulaisista ikääntyneistä liikkuu riittävästi. Tämä on niin merkittävä asia, jonka vuoksi sekä kaupungin että muiden yhteiskunnallisten toimijoiden tulee ryhtyä toimiin.

Merkittävä tekijä on digitalisaatio, jonka kehityksestä osa ikääntyneistä on jo pudonnut tai on putoamassa pois. Putoaminen merkitsee irtautumista, putoamista yhteiskunnasta. Siihen kuuluu runsaasti erilaisia asioita, tiedonsaantia, terveydenhoitoa, ym. He vaipuvat osakansalaisiksi. Digineuvoja olisi yksi vastaus osakansalaisuuden ehkäisyyn.

Nämä kaksi asiaa kuuluvat ennalta ehkäisevien toimenpiteiden ydinpiiriin.

Kolmas merkittävä tekijä on ikääntyneiden kohdalla myös luonnollinen asia, hoidon- ja hoivantarpeen lisääntyminen. Jos ja kun pystymme vaikuttamaan palvelujen 20/80 -suhteeseen, tuottaa se lisää hyviä päiviä ikääntyville ja valtavia säästöjä yhteiskunnalle. Tämä on sekä ennaltaehkäisevä että reaktiivinen asia yhteiskunnalle.

Ikääntyneiden aktiivisuutta, osallistumista ja liikkumista voidaan tukea ja lisätä monella tavalla. Kaikkinainen aktiivisuus lisää mielihyvää ja vähentää passiivisuudesta johtuvaa tuen ja palvelujen tarvetta. Liike on lääke ja pitää pillerit purkissa.

Kaupunki voi monella tavalla edistää kunnan ikäystävällisyyttä. Jos ja kun sitä halutaan tehdä järjestelmällisesti, niin tulee rakentaa selkeät ja konkreettiset ikäystävällisyyttä edistävät tavoitteet ja niitä seuraava toimintasuunnitelma. Esimerkkinä tavoitteista voisi olla mainion seniorikortin käyttömahdollisuuksien laajentaminen ja käyttäjämäärän lisääminen niin, että sen hankkii vähintään 20% kortin hankintaan oikeutetuista. Kortin hinnoittelua pitää tarkistaa alaspäin verrokkikaupunkien tasolle. Toisena tavoitteena voisi olla riittävästi liikkuvien ikääntyneiden määrän kasvaminen 25 prosenttiin. Valmistelussa tulee huomioida koko kaupungin alue.

Tavoitteiden ja toimintasuunnitelman ja sen jälkeisen konkreettisen ohjelman toteutuksessa kaupungin toimijoiden ja lautakuntien yhteistyökumppaneina voisi olla esimerkiksi kansalaisopisto, Joen Severi, eläkeläisjärjestöt, marittajärjestöt, Itä-Suomen liikuntaopisto, hikoiluagentti, PoKaLi, Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys, ym, ym.

Nykyisenä tiedontulvan aikana erityinen huomio tulee kiinnittää kohderyhmäkohtaiseen tiedottamiseen tarjolla olevista mahdollisuuksista. Tiedottamisen tulee olla toistuvaa ja monipuolista. Tiedotuskanavana medioiden lisäksi esimerkiksi eläkeläisjärjestöt.

Tehdyn valtuustoaloitteen mukaisesti Joensuun kaupungin tulee harkita liittymistä WHO:n ylläpitämään ikäystävällisten kuntien verkostoon. Sen avulla voitaisiin jatkuvan vertailun metodia hyväksi käyttäen paremmin toteuttaa ikääntyvien, vammaisten ja myös muistisairaiden olosuhteiden parantamista käytännössä. Tietenkin niin seurannan kuin käytännön toimenpiteiden koordinoinnin toteuttaminen vaatii resurssien osoittamista uuteen pysyvään toimintaan.

Kun ikääntyvien suhteellinen osuus on nyt ja lähitulevaisuudessa ainoa jatkuvasti kasvava väestönosa Joensuussa, niin jo nykyisin noin neljännes kaupunkilaisista odottaa myös kaupungilta selvästi entistä vahvempaa panostusta vanhus- ja vammaispolitiikan kehittämiseen.

Kaupungin ikäystävällisyyttä lisäisi myös vanhus- ja vammaisneuvoston edustus puhe- ja läsnäolo-oikeudella kaupungin toimielimissä. Se parantaisi molemminpuolista ymmärrystä eri hankkeiden edistämässä ja yksinkertaistaisi asioiden valmistelua ja päätöksentekoa. Varsin monissa kunnissa tämä on jo normaali osa päätöksentekoa.

Vanhusneuvosto haluaa ja lupaa olla aktiivisesti mukana ikäystävällisten tavoitteiden ja toimenpiteiden valmistelussa ja toteutuksessa.

Yhteistyöterveisin

Joensuun vanhusneuvosto

Liitteet: Tilastokeskuksen ja Sotkanetin tilastotietoa 65 vuotta täyttäneistä Joensuussa
(koonnut Lahja-Elina Vatanen)

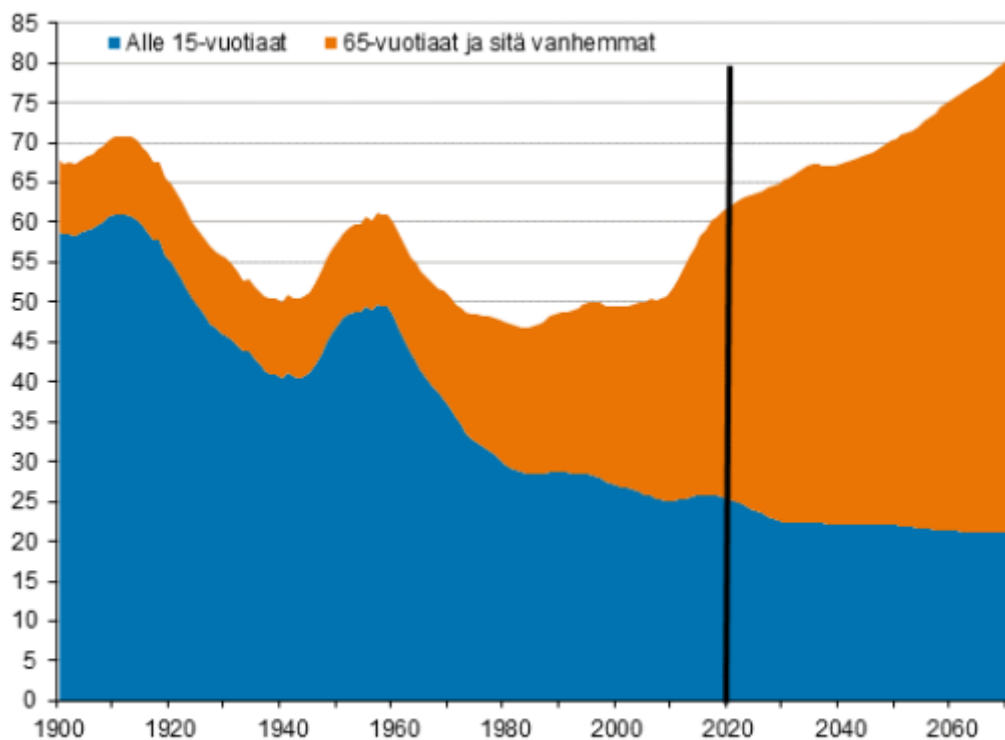
TASKUTIETOA JOENSUUSTA

Vanhusneuvosto 27.2.2023

TILASTOKESKUKSEN
JA SOTKANETIN
TILASTOTIETOA
65 VUOTTA
TÄYTTÄNEISTÄ
JOENSUUSSA

Lahja-Elina Vatanen

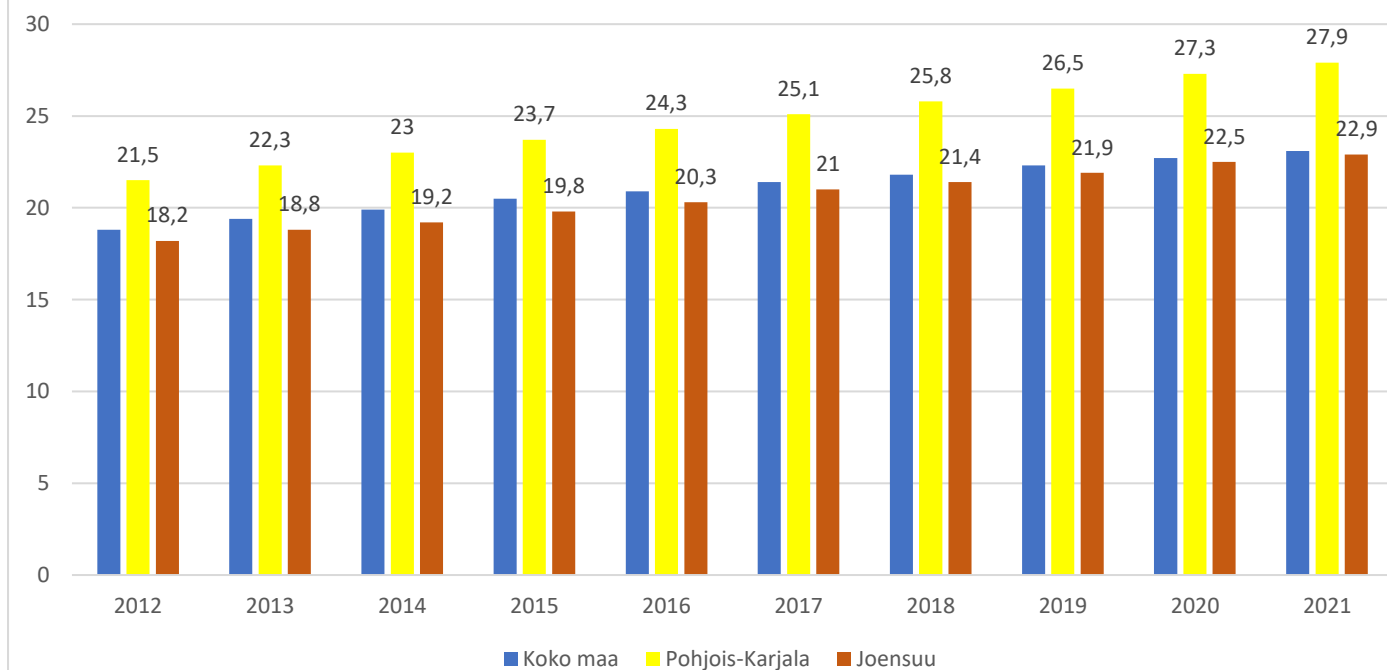
Väestöllinen huoltosuhde* 1900–2020 ja ennuste vuoteen 2070

*) Alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien määrä 100 työkäistä kohden.

Lähde: Tilastokeskus

65 vuotta täyttäneet koko maassa, Pohjois-Karjalassa ja Joensuussa % osuus väestöstä

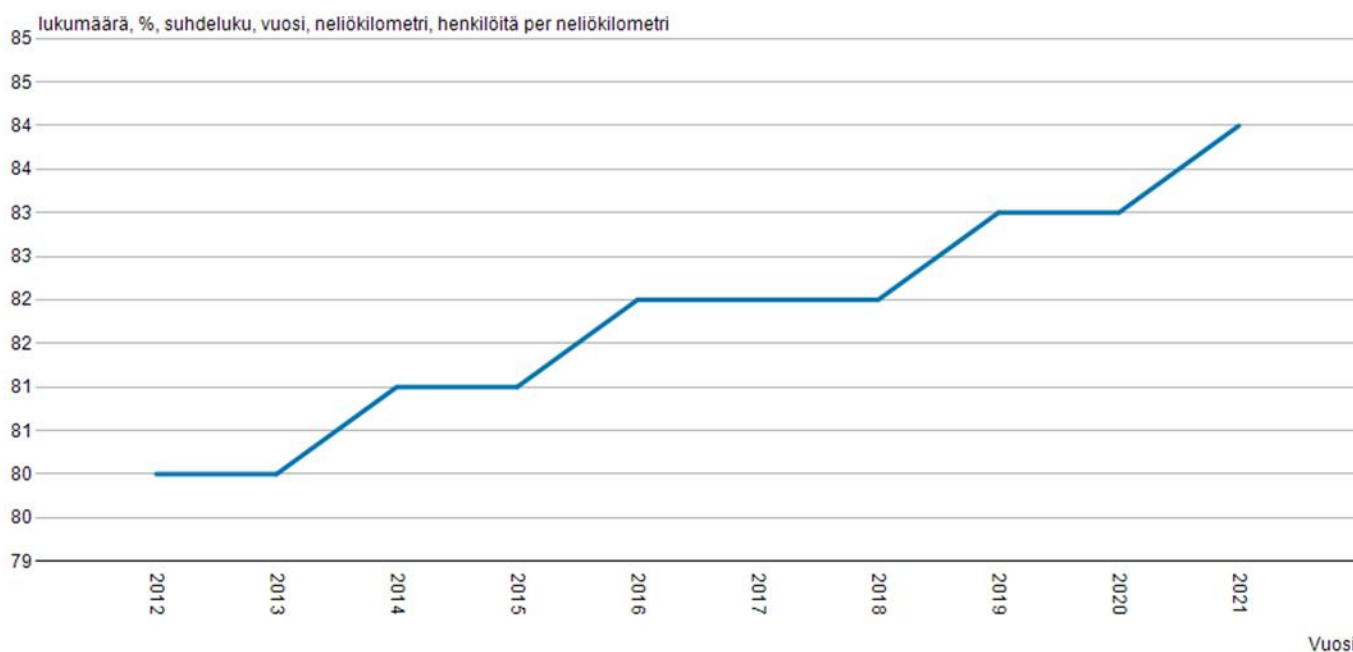
Lähde: Tilastokeskus

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
65 vuotta täyttäneiden osuus, %												
Heinävesi	29,1	30,0	31,4	32,9	33,7	35,1	35,6	36,6	37,7	38,7	39,1	40,5
Ilomantsi	28,9	30,0	31,3	32,6	33,8	35,2	36,1	37,0	38,3	39,5	41,0	42,5
Joensuu	17,0	17,5	18,2	18,8	19,2	19,8	20,3	21,0	21,4	21,9	22,5	22,9
Juuka	26,1	27,3	28,5	30,0	31,5	32,6	33,2	34,4	35,3	36,7	37,6	38,4
Kitee	24,8	25,8	26,9	28,1	29,0	30,2	31,1	32,6	34,0	35,6	37,0	37,9
Kontiolahti	12,0	12,5	12,9	13,4	14,0	14,6	15,0	15,7	16,5	17,2	17,9	18,2
Lieksa	26,8	27,7	28,8	29,8	30,9	32,4	33,4	34,8	35,8	37,1	38,1	39,5
Liperi	16,6	17,3	17,6	18,2	18,9	19,5	20,1	20,6	21,2	21,7	22,5	23,2
Nurmes	26,1	26,8	27,8	28,9	30,4	31,5	32,3	33,1	34,1	34,9	35,8	36,7
Outokumpu	23,5	24,2	24,9	25,6	26,6	27,4	28,2	29,0	30,4	31,5	33,0	33,8
Polvijärvi	22,3	23,1	24,0	24,8	26,2	27,3	28,6	30,3	31,3	32,9	33,9	34,7
Rääkkylä	27,8	27,6	29,4	30,2	31,8	34,2	36,2	37,1	38,6	40,4	41,2	43,4
Tohmajärvi	23,7	24,7	25,6	26,4	27,6	28,3	28,8	30,3	31,3	32,6	33,4	34,2

Lähde: Tilastokeskus

Eli 65 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus Pohjois-Karjalassa on suurin Rääkkylässä (42,4 %) ja pienin Kontiolahdella (18,2 %)

Tunnuslukuja väestöstä muuttujina Vuosi. Joensuu, Kaupunkialueella asuvien osuus, %.

Lähde: Tilastokeskus

			2017	2018	2019	2020	2021
Kotona asuvat 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 2937	Koko maa	miehet	96,9	96,9	97,0	97,0	97,2
		naiset	94,6	94,7	94,9	94,9	95,3
	Pohjois-Karjala	miehet	96,6	96,7	96,6	96,5	96,4
		naiset	94,4	94,5	94,4	94,3	94,5
	Joensuu	miehet	97,2	97,0	97,1	96,6	96,7
		naiset	95,0	94,7	94,5	94,2	94,6
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1570	Koko maa	miehet	93,6	93,8	94,1	94,2	94,6
		naiset	89,5	89,7	90,2	90,4	91,2
	Pohjois-Karjala	miehet	92,8	93,0	93,1	93,4	93,3
		naiset	89,6	89,5	89,3	89,3	89,8
	Joensuu	miehet	93,7	93,6	94,0	93,9	94,1
		naiset	90,5	89,8	89,2	89,0	90,1
Kotona asuvat 80 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1070	Koko maa	miehet	90,6	90,8	91,4	91,4	92,0
		naiset	85,2	85,5	86,2	86,1	87,2
	Pohjois-Karjala	miehet	89,9	90,0	90,2	90,1	90,2
		naiset	85,4	85,4	85,3	84,7	85,5
	Joensuu	miehet	90,4	90,3	91,1	90,5	91,6
		naiset	86,3	85,5	84,6	83,9	85,7
Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1251	Koko maa	miehet	86,2	86,3	87,1	87,1	87,8
		naiset	79,0	79,2	80,1	80,2	81,4
	Pohjois-Karjala	miehet	84,6	84,9	85,1	85,3	85,3
		naiset	79,6	79,0	78,7	78,8	79,5
	Joensuu	miehet	85,9	85,5	86,8	85,5	87,2
		naiset	80,7	78,9	77,7	77,2	78,9

Lähde: THL:n Sotkanet

Arkitoimissa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet [Info 4537](#)

		2017	2018	2020
Koko maa	yhteensä	35,4	34,9	34,7
Pohjois-Karjala			36,3	35,1

Lähde: THL:n Sotkanet

Perustuu kysymykseen: "Pystyttekö yleensä seuraaviin arkipäivän askareisiin ja toimintoihin?"

Kysymyspatterissa alakysymyksinä oli a) tekemään kevyitä kotitöitä b) tekemään kodin pieniä korjaustöitä c) hoitamaan päivittäisiä raha-asioitanne d) käymään ruokakaupassa. Vastausvaihtoehtoina olivat 1) pystyn vaikeuksitta, 2) pystyn, mutta vaikeuksia on jonkin verran, 3) pystyn, mutta se on minulle erittäin vaikeaa ja 4) en pysty lainkaan.

			2020
500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet info ind. 4374	Koko maa	yhteensä	17,7
	Pohjois-Karjala		18,1
	Joensuu		18,7
Apua riittämättömästi saavien osuus väestöstä (%), 75 vuotta täyttäneet info ind. 4382	Koko maa		10,8
	Pohjois-Karjala		12,0
	Joensuu		
Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet info ind. 4536	Koko maa		10,4
	Pohjois-Karjala		11,9
	Joensuu		
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä info ind. 3959	Koko maa		359,5
	Pohjois-Karjala		444,2
	Joensuu		482,6
Muistinsa huonoksi kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet info ind. 4539	Koko maa		7,1
	Pohjois-Karjala		10,0
	Joensuu		

Itsestä huolehtiminen: "Pystyttekö yleensä seuraaviin arkipäivän askareisiin ja toimintoihin?" Kysymyspatterissa alakysymyksinä olivat e) valmistamaan tai lämmittämään aterioitanne, g) peseytymään suihkussa, kylvyssä tai saunassa, h) huolehtimaan henkilökohtaisesta siisteydestänne, j) pukeutumaan ja riisuutumaan, k) käymään WC:ssä. Vastausvaihtoehtoina olivat 1) pystyn vaikeuksitta, 2) pystyn, mutta vaikeuksia on jonkin verran, 3) pystyn, mutta se on minulle erittäin vaikeaa ja 4) en pysty lainkaan

			2020
Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (%), 65 vuotta täyttäneet info ind. 4307	Koko maa	yhteensä	85,2
	Pohjois-Karjala		84,2
	Joensuu		84,5
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet info ind. 4272	Koko maa		55,5
	Pohjois-Karjala		52,2
	Joensuu		51,6
Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet info ind. 4279	Koko maa		53,9
	Pohjois-Karjala		55,6
	Joensuu		50,4

Elämänlaatuindikaattori muodostettiin WHO8-EUROHIS- mittarin sisältämien kahdeksan kysymyksen pohjalta. Ensimmäisenä oli yleiskysymys "Millaiseksi arvioitte elämänlaatunne?". Vastausvaihtoehdoiksi esitettiin 1) erittäin huono, 2) huono, 3) ei hyvä eikä huono 4) hyvä 5) erittäin hyvä. "Miten tyytyväinen olette" -kysymyssarja jakaantui viiteen alakysymykseen: 'terveyteenne', 'kykyynne selviytyä päivittäisistä toimistanne', 'itseenne', 'ihmissuhteisiinne' ja 'asuinalueen olosuhteisiin'. Vastausvaihtoehtoina esitettiin 1) erittäin tyytymätön, 2) tyytymätön, 3) en tyytyväinen enkä tyytymätön, 4) tyytyväinen, 5) erittäin tyytyväinen. "Onko teillä:" -kysymyssarja sisältää kaksi alakysymystä: 'riittävästi tarmoa arkipäivän elämäänne varten' ja 'tarpeeksi rahaa tarpeisiinne nähden'. Vastausvaihtoehtoina esitettiin 1) ei lainkaan 2) vähän 3) kohtuullisesti 4) lähes riittävästi 5) täysin riittävästi. Kysymykset mittaavat elämänlaatua psyykkisellä, fyysisellä, sosiaalisella ja ympäristöolottuvuudella.

SDP:n Joensuun valtuustoryhmän valtuustoaloite Joensuusta ikä- ja muistiystävällisenä kaupunkina

KV 28.03.2022 § 39

SDP:n Joensuun valtuustoryhmä jätti 28.3.2022 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen Joensuusta ikä- ja muistiystävällisenä kaupunkina.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 16.01.2023 § 7

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 4.4.2022 lähettää valtuustoaloitteen hyvinvointipalvelujen valmisteltavaksi.

Valtuustoaloitteessa esitetään Joensuun kaupungin ikä- ja muistiystävällisen politiikan vahvistamista ja näiden ryhmien entistä parempaa huomioimista ja mukaan ottamista kaupungin päätöksissä sekä Joensuun liittymistä Maailman terveysjärjestö WHO:n ylläpitämään ikäystävällisten kuntien verkostoon.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Valtuustoaloite ikä- ja muistiystävällisyyden huomioimisesta Joensuun kaupungissa on kaupungin eri vastuualueilla kannatettava ja ajankohtainen. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveyspalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen on jäänyt yhdeksi kunnan tärkeimmistä tehtävistä. Joensuun strategiassa tavoitelinjauksiin on kirjattu mm. tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä osallisuuden kokemuksen mahdollistaminen kaikenikäisille ja erityisryhmille.

Joensuun kaupungissa on jo tälläkin hetkellä olemassa useita ikäystävällisen kunnan elementtejä. Ikäystävällisyydessä huomioidaan iäkkäiden ihmisten tarpeet ja voimavarat sekä tuetaan heidän hyvinvointiaan, turvallisuuttaan ja aktiivisuuttaan.

Joensuun kaupungissa on aktiivinen ja toimiva vanhusneuvosto. Vanhusneuvosto toimii ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamiskanavana. Vanhusneuvosto vaikuttaa ikääntyneen väestön tarvitsemien palveluiden suunnitteluun, valmisteluun, arviointiin ja seurantaan kunnan eri toimialoilla.

Joensuun kaupungissa otetaan vuoden 2023 alussa käyttöön vaikutusten ennakoarviointi. Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin tarkoituksena on arvioida valmisteltavan asian ja sen tavoitteiden vaikutuksia ennakkoon määriteltyjen näkökulmien kautta. Yksi näkökulmista on eri ikäiset kuntalaiset ja ikäihmiset. Vaikutusarvioinnissa kiinnitetään huomiota myös vaikuttamistoimielinten kuulemiseen ja tämä osaltaan parantaa myös asioiden valmisteluvaiheessa jo olemassa olevia vanhusneuvoston vaikuttamismahdollisuuksia.

Muun muassa liikuntapalvelut vierailevat säännöllisesti vanhusneuvoston kuultavana. Liikuntapalvelujen edustajat osallistuvat pyydettyä myös muihin ikäihmisten asioita ajavien toimielinten, yhdistysten ja ryhmien kokouksiin. Tällaisesta esimerkkinä lokakuussa 2022 pidetty Uimaharjun eläkkeensaajien kokous, jossa käytiin läpi liikuntapalveluiden tarjontaa ja ajankohtaisia kuulumisia sekä kuultiin kuntalaisten toiveita liikuntapalveluiden suhteen. Erilaisilla osallistavilla menetelmillä pyritään saamaan tietoa paitsi ikäihmisten liikuntapalveluja ja -tiloja koskevista toiveista myös mm. esteettömyyden ja palvelujen saavutettavuuden toteutumisesta.

Kaupungin kulttuuri- ja liikuntapalveluissa on ikäihmisten tarpeet tunnistettu. Joensuun kulttuuriohjelmassa linjataan Joensuun kulttuuripalveluiden olemassaolon tarkoituksiksi tuoda kulttuuri osaksi arkea ja vapaa-aikaa kaikkiin elämän eri vaiheisiin sekä mahdollistaa kulttuuri tasa-arvoisesti kaikille asuinpaikasta, iästä, varallisuudesta, kulttuurisesta taustasta ja terveydentilasta riippumatta. Vastaavasti liikunnan osalta on keskeiseksi strategiseksi tavoitteeksi asetettu terveystensä kannalta liian vähän liikkuvien aktivointi. Etenkin ikäihmisten kohdalla hyvä fyysinen kunto auttaa pitämään toimintakykyä yllä.

Myönteisestä suhtautumisesta ikääntyneitä kohtaan hyötyvät myös vammaisryhmien edustajat sekä pienet lapset vanhempineen. Esteetön ja saavutettava ympäristö niin tilojen kuin ulkoväylien suhteen on kaikkien etu. Kaavoituksessa pyritään ottamaan huomioon kaupunkilaisten toiveet puisto- ja ulkoilualueiden kehittämistyössä, jotka toimivat kaikkien ikäryhmien virkistätymisalueina. Lepäämiseen tarkoitettuja penkkejä ja suojaisia katoksia tulisi olla tietyin väliajoin, jotta lepääminen olisi mahdollista. Tehokas talvikunnossapito estää liukastumisia ja pitää väylät turvallisina liikkumiseen.

Pohjois-Karjalan liikuntakyselyn (2021) mukaan vain 13 % joensuulaisista ikääntyneistä liikkuu liikkumissuosituksen mukaan. Liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi liikuntapalveluille on tehty suunnitelma, joka ohjaa toimintaa ja sen kehittämistä. Ikäihmisten suunnitelmassa varsinkin seniorikortin käyttöä halutaan lisätä jakamalla selkeitä esitteitä ikääntyneiden kohtaamispaikkoihin yhdistysten, Siun Soten, vanhusneuvoston ja kulttuuripalveluiden kautta. Lisäksi ikäihmiselle tarkoitettujen kurssien sisältöjä kehitetään jatkuvasti yhdessä Kansalaisopiston kanssa. Kurseista viestitään eri kanavissa mm. sosiaalisen median ja paperisten mainosten muodossa. Myös eri tapahtumissa esim. EloVeera, Parafest, ikäihmisten terveyspäivät, kerrotaan mm. liikuntaryhmistä, seniiori- ja vammaiskorteista sekä muusta liikuntatarjonnasta.

Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen liikuntatyöryhmä on järjestöjen ja julkishallinnon edustajien muodostama asiantuntijatyöryhmä. Liikuntatyöryhmän tavoitteena on kannustaa väestöä liikkumaan ja lisätä tietoisuutta terveysliikunnan hyödyistä ja liikkumattomuuden haitoista. Liikuntatyöryhmä toteutti ”Säpinää, seniorit – Kaatumiset kuriin” kampanjan vanhusten viikolla syksyllä 2022. Osana viikkoa jaettiin vanhusneuvoston ja muiden toimijoiden kautta KaatumisSeula-hankkeen tuottamia materiaaleja mm. liikuntaohjetta, kaatumisvaaran tarkistuslistaa ja ”10 keinoa kaatumisen ehkäisyyn”. Kampanjan aikana toteutettiin lisäksi kyselyä ikääntyneiden kaatumisvaarasta.

Joensuun liikuntapalveluilla on käytössä seniorikortti, vammaisliikuntakortti sekä EU:n vammaiskortti. Tukikorteilla pyritään lisäämään kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta. Ne myös toimivat kannustimena liikunnan harrastamiseen. Seniorikortteja on kaksi erilaista, keskusta-alueen ja maaseutualueen seniorikortti. Seniorikortti on tarkoitettu kaikille yli 65-vuotiaille joensuulaisille.

Kulttuuripalvelut ovat kehittäneet toimintojaan vuosien varrella paremmin saavutettaviksi sekä osallistaviksi toiminnoiksi. Joensuun kaupunki pyrkii kulttuuritoiminnassaan huomioimaan kaikki palveluiden käyttäjäryhmät tasapuolisesti sekä tarjoamaan elämyksellisiä tapahtumia ja maksuttomia palveluja, mielekästä tekemistä ja sosiaalisia mahdollisuuksia kaikille käyttäjäryhmille. Vapaapääyisiä tapahtumia järjestävät kaikki kulttuuripalveluiden yksiköt: kirjastopalvelut, konservatorio, kansalaisopisto sekä yleinen kulttuurityö, lastenkulttuuri kuin myös kaupunginorkesteri ja museopalvelut. Ikääntyneiden ryhmiä on huomioitu maksullisten konserttien eläkeläislipuilla, jotka on kategorioitu omaan lippuryhmään lippujen myyntipisteissä.

Joensuun seudun kansalaisopisto ja Joensuun liikuntapalvelut järjestävät yhteistyössä soveltavan ja ikääntyvien liikunnan ryhmiä sekä allasjumpparyhmiä. Kurseja kehitetään jatkuvasti tarpeen ja saadun palautteen perusteella. Palautetta ja kurssi-ideoita on kerätty esimerkiksi ikäihmisten terveyspäivillä.

Palvelujen saavutettavuuteen pyritään mahdollisimman laaja-alaisilla palvelujen muodoilla, joissa otetaan vahvasti asiakasnäkökulma huomioon. Viestinnän

saavutettavuuteen on pyritty mahdollisimman monikanavaisen viestinnän kautta. Liikuntatiloja sekä liikunta- ja kulttuuripalveluita koskevista ajankohtaisista asioista viestitään mm. tiedotteiden, uutiskirjeen, erilaisten sähköisten ja paperisten esitteiden, sosiaalisen median, infotaulujen ja erilaisten kyselyjen avulla.

WHO:n mukaan ikäystävällisen ympäristön on tarkoitus edistää tervettä ja aktiivista ikääntymistä. Tällainen ympäristö mahdollistaa kaikenikäisten ihmisten aktiivisen osallistumisen yhteisönsä toimintaan ja kohtelee kaikkia kunnioituksella heidän iästään riippumatta. Ikäystävällisyys tukee itsenäisyyttä, omia voimavaroja ja mahdollisuutta elää itselleen sopivassa, turvallisessa ympäristössä. Tärkeää on myös sukupolvien välisen solidaarisuuden edistäminen sekä köyhyyden ja epätasa-arvon ehkäisy. Käytännössä ikäystävällinen ympäristö on fyysisesti ja sosiaalisesti esteetön, ja sitä tuetaan politiikalla, järjestelmillä, palveluilla, tuotteilla ja teknologioilla, jotka ylläpitävät ihmisten fyysisiä ja psyykkisiä kykyjä koko elämän ajan. Myös niille, joiden toimintakyky on heikentynyt, annetaan mahdollisuus elää omien toiveidensa mukaisesti. Ikäystävällisyyden edistämiseksi kaupunkien ja yhteisöjen tulee sopeuttaa rakenteensa ja palvelunsa ikääntyvän väestön tarpeisiin.

WHO:n ikäystävällisten kuntien verkostoon liittymisen edellytyksenä on ikäystävällisen toimenpideohjelman laadinta ja toteutus WHO:n periaatteiden ja toimintatavan mukaisesti viiden vuoden jaksoissa. Ikäystävällisyyden toimenpideohjelmassa tulee huomioida se, että ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan kaikkien hallintokuntien yhteistyötä. Lisäksi keskeistä on iäkkäiden asukkaiden ja heidän läheistensä kuuleminen ja mukaan ottaminen asuinalueiden kehittämisessä. Kaupungin ikäystävällisyyden voi alkuun mitata hyödyntäen ikäystävällisen kaupungin tarkastuslistaa.

WHO:n ikäystävällisyyttä edistävien toimien lähtökohtana olevat tema-alueet ovat:

- ulkotilat ja rakennukset
- liikenne
- asuminen
- sosiaalinen osallistuminen
- arvostus ja osallisuus
- yhteiskunnallinen osallistuminen ja työelämä
- tiedonvälitys
- sosiaali- ja terveystalvet.

Ikäystävällinen ympäristö ei ole saavutettu tila vaan jatkuva kehittämisen prosessi, joka on WHO:n ikäystävällisten kuntien verkostoon kuulumisen edellytys. Alkutilanteen kartoittamisen ja poikkisektorisen toimenpideohjelman laatimisen jälkeen tarvitaan systemaattista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä kehittämistyötä. Tarvitaan tavoitteiden ja tyytyväisyyden mittaamista, analysointia, arviointia sekä yhteydenpitoa, vertailuja ja oppimista muiden verkostoon kuuluvien kaupunkien ja yhteisöjen kanssa. Ikäystävällisten kuntien verkostoon liittymisen vaatii resurssointia.

Lisätietoa ikäystävällisyydestä saa Ympäristöministeriön julkaisusta (2020:2) – Ikäystävällisyyden edistäminen asuinalueilla ja taajamissa, jossa käsitellään laajasti ikäystävällistä ja muistiystävällistä asuinympäristöä. Julkaisussa on esimerkkejä WHO:n kansainvälisistä ja kotimaisista ikäystävällisten kaupunkien ja kuntien verkostosta ja niissä tehdyistä kehittämistöistä. Linkki julkaisuun https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162050/YM_2020_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tällä hetkellä Joensuun kaupungilla ei ole henkilöä, jonka tehtäviin Ikäystävällinen kaupunki-verkostoon hakemisen ja jatkuvan kehittämisen voisi liittää. Mikäli Joensuun kaupungissa tehdään päätös, että kaupunki liittyy WHO:n ikäystävällisten kuntien verkostoon, tulee päätöstä tehtäessä huomioida myös tarvittavat riittävät resurssit.

Valmistelija hyvinvointipalvelut ja hallintopalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena SDP:n Joensuun valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että asiasta pyydetään lausunto vanhusneuvostolta.

VANHNEU 31.01.2023 § 3

SDP:n Joensuun valtuustoryhmä jätti 28.3.2022 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen Joensuusta ikä- ja muistiystävällisenä kaupunkina. Kaupungin hyvinvointi- ja hallintopalvelut laativat aloitteesta edellä olevaan pykälään kirjatun vastineen. Kaupunginhallitus päätti 16.1. kokouksessaan pyytää asiasta lausunto vanhusneuvostolta.

Ehdotus:

Vanhusneuvosto antaa lausunnon asiasta kokouksessa.

Päätös:

Vanhusneuvosto päätti yksimielisesti valmistella lausunnon asiasta seuraavaan kokoukseen 27.2.

VANHNEU 27.02.2023 § 12

Vanhusneuvoston puheenjohtaja Pertti Vainionpää ja jäsen Ari Tielinen ovat valmistelleet luonnoksen vanhusneuvoston lausunnoksi.

Ehdotus:

Vanhusneuvosto päättää antaa asiasta liitteenä olevan lausunnon.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti liitteenä oleva lausunto täydennettynä Tilastokeskuksen ja Sotkanetin tilastotiedolla yli 65 vuotta täyttäneistä.

KH 13.03.2023 § 90

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä kh:n 16.01.2023 § 7 kirjoitetun ja vanhusneuvoston liitteellä olevan lausunnon vastauksena SDP:n Joensuun valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

KV 27.03.2023 § 29
3370/00.02.00.03/2022

Ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä kh:n 16.01.2023 § 7 kirjoitetun ja vanhusneuvoston liitteellä olevan lausunnon vastauksena SDP:n Joensuun valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Keskustelu:

Asiassa käytiin keskustelu, jossa kaksi valtuutettua käytti puheenvuoron.

Keskustelussa ei tehty päätösehdotuksesta poikkeavia esityksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.